

JOSIP LUČIĆ

**VEZE IZMEĐU SENJA I DUBROVNIKA
ZA VRIJEME HVARSKE BUNE
(1510 – 1514)**

Josip Lučić
Szabova 21/III
YU, 41000 Zagreb

UDK:949.713“1510-1514“
Izvorni znanstveni rad
Ur.:1990-07-10

Autor ovoga djela raspravlja o vezama Senja i Dubrovnika za vrijeme hvarske bune (1510-1514) sa ciljem da ispita je li taj događaj utjecao na redovitost brodskih linija, trgovinu i druge oblike veza Senja i Dubrovnika. Na temelju niza podataka koji svjedoče te veze autor zaključuje da su one bile žive i raznolike. Prikazano je četverogodišnje razdoblje, koje daje jasnu sliku robe što ju je Dubrovnik izvezio u Senj i iz njega uvezio. Na kraju ovoga rada, na temelju skupljenih i obrađenih podataka i dokumenata, autor zaključuje da hvarska buna veze Dubrovnika i Senja nije ni najmanje omela i da je promet na toj relaciji za vrijeme hvarske bune tekao redovito i bez ikakvih zapreka.

Uzdignutost Dinarida u usporednom smjeru s jadranskom obalom onemogućavala je tješnju povezanost primorja i zaleđa. Ipak, preko sedla Razvale i Vratnika probio se prema Senju put koji je stoljećima bio ona pogodna komunikacija preko koje su međusobno kolale robe, ljudi i obavijesti. Tuda je vodila najkraća veza s Posavinom, Pounjem i dalje s Podunavljem.

U rimsko doba u Senj je stizala cesta iz Tarsatike (Tarsatica – Trsat) i produžavala prema Arupiju (Arupium) kod današnjeg Otočca. Odatle se jedan krak odvajao prema današnjem Ogulinu i Karlovcu. U srednjem vijeku ovdje završava jedan krak glasovite »viae exercitualis«. Senj je stoga bio jedna od najpoznatijih, najvažnijih i najprometnijih luka u starom i srednjem, a kasnije dijelom i u novom vijeku istočne, odnosno hrvatske jadranske obale.¹

---

1. Usp. o Senju općenite podatke u *Enciklopediji Jugoslavije* 7, Zagreb, 1968, str. 183-185, od autora I. Karaman i V. Rogić.

Dubrovčani su u svom širokom dometu trgovačkog i putničkog prometa i prijevoza već 1248. nazočni u Senju. Otada sve do XVII. st. međusobni su odnosi u stalnoj uzlaznoj liniji. Senj je ne samo izvozna-uvozna luka za dubrovačku posredničku trgovinu ovog dijela Hrvatske nego jedno od najvažnijih čvorišta pomorskih (do Senja) i kopnenih (od Senja) putova dubrovačke diplomatske pošte, ljudi i vijesti prema Zagrebu, Beču, Budimu, općenito srednjoj Evropi i Podunavlju i obratno.

U ovom prilogu dat ćemo isječak veza u vrijeme hvarske bune (1510-1514) s ciljem da se dozna je li taj događaj utjecao na redovitost brodskih linija, trgovinu i druge oblike veza Senja i Dubrovnika. To je razdoblje od svibnja 1510. do 16. listopada 1514.² Držat ćemo se uobičajenog kronološkog redoslijeda u nizanju podataka.

Dubrovački izvoz u Senj.

11. srpnja 1510. neki Mizan, patron gripa kojemu je kapetan Šimun Nikolov iz Raba, nabavio je vino u Apuliji. Malo vijeće naređuje da to vino mora iskrcati u Senju. Ukoliko ne poslušati, platit će 30 perpera ili ostati u zatvoru okovan dva mjeseca.³ 27. studenog iste godine vodi se spor zbog 30 maljeva, čekića (martelli triginta) prodanih u Trstenici blizu Senja i za utržen novac kupljenog je drvo koje nije na povratku svo isporučeno vlasniku.⁴

Godine 1511. izvoz se sve više grana i raznovrsniji je. 14. siječnja Dubrovčanin Vičenco Franje de Poza i Blaž Genovljanin (conte Januensis), koji inače boravi u Anconi, ukrkali su u grip Vukote Radokovića iz Cavtata 20 milijara venecijanske velike mjere suhog grožđa (rozine) da otplovi u Senj, odnosno u Rijeku ili Kraljevicu ili Bakarac. Blaž će isplatiti Vukoti 177 dukata kad se ukotvi na jedno od tih mjesta. Za svaki milijar grožđica, koji bude preko 20 milijara tereta, Vukota će dobiti još 13 dukata.⁵

Nakon nekoliko mjeseci, 14. studenog isti Vičenco Poza, u svoje i u ime brata Jeronima, osigurava stanovnu količinu suhih grožđica koje su na gripu patrona Ivana Macri s Krfa (nel grippo domini Johanni Macri de Corfo) i imaju se prevesti u Senj ili Rijeku ili Bakarac. Teret je osigurao na 200 dukata.⁶

6. veljače Pasko Matulinović s Lopuda ostavio je – radi prodaje – još prošle godine u Senju kod Dubrovčanina Franje Radibratovića 204 ovnujskih koža i vreću vune težine oko 180 libara. Istodobno traži da Franjo utjera neki dug od Senjanina Mateja a Bobusa u iznosu od 54 i pol dukata. Tu obligaciju Franjo prenosi na Dubrovčanina Ivana Miloradinovića. Ivan je primio dio duga u iznosu 20 dukata u vrijednosti drva.⁷

Ovčje kože će 9. travnja izvesti u Senj (ili u koji drugi grad) i Bartol Lukov iz Korčule, a kupio ih je od Kotoranina Marka Dabišinića. Količina je 3750 milijara koža a cijena 31 i pol dukat po milijaru.⁸

5. listopada Marin Nikole de Ragnina unajmio je grip nosivosti 18 kara patrona Jakoba Marovića Rušića iz Cavtata da otplovi u Barulum (Barlettu) ili Manfredoniju i ukrca soli koliko može stati u brod. Tad će krenuti prema Senju i u uvali Ledenica iskrcati teret u nazočnosti Marino-

2. O slici dubrovačkih gospodarsko-političkih prilika u to doba usp. J. Lučić, Prilike u Dubrovniku od 1510. do 1514. i ustanak na Hvaru. *Radovi 10 Instituta za hrvatsku povijest*, Zagreb, 1977, 357-378. O ustanku na Hvaru usp. A. Gabelić, Ustanak hvarskih pučana (1510-1514). Izvori-tokovi-domeli. Književni krug Split, 1988.

3. Historijski arhiv Dubrovnik, Acta Consilii minoris 30,164 (kratica: ACm). Sve su signature iz tog arhiva. – O vrstama brodova usp. J. Luečić, 1000 godina dubrovačkog brodarstva, Zagreb, 1969.

4. Diversa notariae 89, 22 (kratica: DN).

5. »de uva passa pro mittendo ea versum Seniam ad loca infrascripta videlicet ad Flumen vel ad Portum Regis aut Bucharcum« – Diversa cancellariae 102, 177 – 178 (kratica: DC).

6. DC 103, 88-89.

7. »duodenas decem et septem pellium montonnarum aptarum albarum et unum sachum lane grosse librarum centum octuaginta octo vel circa ad pondus grossum venetiarum pro vendendo et finiendo et quoddam debitum exigendum a Matheo a Bobus de Segne virtute cuiusdam scripture manus obligatorie ducatorum 54 et dimidium« – DN 89,49.

8. »Marcus Dabisinovich de Catharo vendidit Bartholomeo Luce de Corzula pellas agninas tonsonas miliaria tria septuagintas quinquaginta precio et foro ducatorum auri triginta unius cum dimidio pro singulo milliari dictarum pellium. . . portare dictas pelles usque ad civitatem Segne« – DN 89,81.

vih povjerenika Marina Vicenca de Berissa ili majstora Jakova, koji izrađuje vesla. Nakon toga ukrcać će različite vrste drva za izgradnju broda i dovesti u Dubrovnik. Brodovlasnik će dobiti 60 dukata za brodarinu (naulum) do Senja i 20 dukata za dovoz drva.⁹

Sol će u Senju prodavati i Marin Nikole de Ragnina. Unajmio je 25. listopada karavelu nosivosti oko 90 kara patrona Ivana Antunova iz Kalamote. Otplovit će u solane Manfredonije ili Baruluma (Barlette). Ukrcać će sol u količini 60 kara i otploviti u Senj ili Žrnovnicu. Brodarina će iznositi 2 dukata po karu računajući 60 kara bez obzira na to hoće li se toliko soli ukrcać. U Senju će ukrcać drvo i dopremiti ga u Dubrovnik. Tu će još ukrcać olovo i »terra gletta« (olovni oksid) i odjedriti na Siciliju u Panormo (Palermo) ili u Drepano (Trepano). Kad to iskrcaju (prodaju), ukrcać će sol i prebaciti u Senj, odnosno Žrnovnicu. Tu patron broda može opet ukrcać drvo i prevesti ga na Siciliju.¹⁰

U slijedećoj godini 1512, 23. lipnja, Nikola Marin Šimuna de Aligretto traži da mu Stjepan Dobrijević plati 15 dukata s kamatama na račun 2727 ostriženih koža koje je odnio u Senj.¹¹

27. studenog grip Ivana Živkovića iz Kalamote dovezao je iz Patrasa žito i suhe grožđice na račun Jeronima i Vičenca Franjina de Poza. Dopušteno mu je da u dubrovačkoj gradskoj luci iskrca polovicu tereta žita bez plaćanja carine. Nakon toga će s ostatkom žita i teretom grožđica produžiti do Senja.¹²

Iduće godine 1513. na 22. listopada osigurava Marin Stjepan de Zamagna teret grožđica na 200 dukata koje će prenijeti grip Vukote Radojkovića iz Cavtata, nosivosti 11 kara, u Senj ili Rijeku.¹³

Što se tiče uvoz iz Senja, sačuvano je nešto više podataka. Za godinu 1510. imamo relativno dosta vijesti. 11. svibnja Dubrovčanin Ivan de Angustino unajmio je brod, kojim je upravljao Dubrovčanin Kristofor de Aligretti, da otplovi u Veneciju i iskrca različitu trgovačku robu. Tad će što prije doploviti u Senj, gdje će ukrcać 1900 komada dasaka različite veličine i namjene. S tim teretom doći će u Dubrovnik i otploviti u Palermo na Siciliji ili izvan Sicilije.¹⁴

28. svibnja Marin Nikole de Ragnina šalje Jeronima Marina Rusića s Lopuda, patrona karavele nosivosti 80 kara, da otplovi u Senj i Ledenicu gdje će ukrcać drva različite vrste. To će dovesti u Dubrovnik. Tu će još ukrcać manje od 10 milijara olova i olovnog oksida. Otplovit će tada put Sardinije i Kaira. Vozarina (naulum) za brod do tamo koštati će 160 zlatnih dukata.¹⁵

21. srpnja Dubrovčani Lovro Allegrati iz Gruža, Ilija Dobrijević prlabuč (sitni trgovac) i Andrija de Gozze izjavljuju da zajedno imaju svaki dio u novom gripu. Kupili su ga u Senju za 31 dukat i uredno su ga svi isplatili.¹⁶

7. kolovoza Radoslav Vlahuše Kimimaičić s Kalamote sudskim putem traži da mu Ivan Miroladović zvan Zlošilo s Kalamote vrati jak sidreni konopac (funem de canario, gommam) za plovidbu do Senja. Ivan je u međuvremenu plovio i na Siciliju s tim konopom. Radoslav zahti-

9. »Marinus Nicole de Ragnina nolizavit Jacobum Marovich Rusich de Zaptat patronum grippi portate currum 18 vel circa. . . ire ad salinas Baroli vel Manfredonie et ibi onerare salem pro tota portata dicti grippi. . . et facto onere dicti salis debeat cum eo navigare versus Segnam in valle de Ledeniza et ibi consignare dictam salem. . . et ibi. . . onerare dictum grippum de lignaminibus de diversa sorte de stiva. . . et. . . cum illo redire Ragusium. . . et teneatur dictus ser Marinus. . . assurecare dictum grippum ab omni ligno armato pro valore ducatorum auri centum quinquaginta« - DN 89,146'-147.

10. DC 103, 65'-66.

11. Mobilia 25, 94 verso

12. ACm 31,110

13. »Marinus Stephani de Zamagno de Raguxa« osigurava 22. X. 1513. »per tutta quella quantita de zibibi over uve passe« na 200 zlatnih dukata, koje će biti ukrcać »sopra lo grippo navilio over barcheso patronizato per Vuchota Radoyovich de Raguxa Vechia sive de Zaptat, el qual grippo e de portata de caro XI vel circa. . . in viaggio de Segnia over de Fiume« - DC 104,187'.

14. U Senju će se ukrcać: »travi de passa 3,5 numero 500, zoe la mita de una sorte et la mita de altra. Item bucharelli de passa 3,5 numero 100, et bucharelli de passa numero 200, de passa dua et mezzo numero 300, de passa dua numero 300. Item carceghe numero 200« - DC 102,64-64'.

15. DN 88, 159'

16. DN 88, 171

jeva da mu se plati najam za konop 2 dukata ili da mu se dade protuvrijednost konopa 22 dukata.¹⁷

13. kolovoza Mihajlo Paskov topnik (bombardierus) ukrcao je u Senju drva različite vrste. O tome mu je izdao ispravu senjski sudac Matej a Bobus. S tim teretom Mihajlo je trebao otploviti na Siciliju i Sardiniju. U posao se uključio i Dubrovčanin Marin Nikole de Ragnina, koji će snositi polovicu troškova. Budući da nije raspolagao s dovoljnom gotovinom, dao je tom sucu, a u ime Mihajla, svoje laneno platno i novac, što je sudac držao kod sebe na račun Marinov. To su 18 peča rubaca (petias XVIII de fazolettis), od kojih su 11 od prostog platna (XI de shiettis) i 7 od svile. U svemu je bilo 462 rupca. Ako sudac Matej ne preda tu robu Mihajlu, on neće imati obveza prema Marinu. Ako bude sve u redu, Marin će platiti svoj dio troškova prijevoza drva preko dubrovačkog konzula u Panormu (Palermu) na Siciliji Aleksandra Callette.¹⁸

31. listopada ukida se u Dubrovniku zabrana da se iz gradskog arsenala izvuče jarbol (arbor) koji je dovezen iz Senja. Dovezao ga je gradski inženjer Mihajlo, sin majstora Paska, gradskog inženjera, a vlasništvo je Nikole Lava de Sorgo.¹⁹

27. studenog Šimun bačvar iz Raba priznaje da je odvezao u Trstenicu 30 željeznih maljeva da bi za njihovu cijenu kupio vesla, debele daske (madijere), lantine (motke koje drže latinsko jedro) i pojaseve ? (centus). Budući da je vlasnik broda samovoljno djelomice prodao drva, Šimun će nadoknaditi manjak.²⁰

U slijedećoj godini 1511, 4. travnja, Marin Nikole de Ragnina unajmio je brod (schiratum) nosivosti oko 600 venecijanskih stara, kojemu je patron Kotoranin Ivan de Rado. Ukrcat će u Senju ili Žrnovnici drva tako da brod bude potpuno krcat i doplovit će u Dubrovnik. Za prijevoz će dobiti 21 dukat s hranom.²¹

Budući da je za nabavu određene vrste drva bio potreban stručnjak, dubrovačka vlada dopušta 2. lipnja da Ilija, obrtnik koji izrađuje vesla (Helie remerio), smije otići u Senj zbog svojih poslova.²²

28. srpnja Marin Nikole de Ragnina unajmio je karaku (navigium sive carachiam) Tome Markova s Brača. Otplovit će ravno u Senj i u Žrnovnici ukrcati do 500 vesala za trireme (lade troveslarke) i drugu vrstu drva (a quingentis remis infra pro triremibus et reliquum oneris de alio lignamine apto pro stiva pro capacitate dicti navigii). Vratit će se i teret iskrcati u Dubrovniku. Za prijevoz (nulum) Toma će dobiti 25 dukata »intelligendo vacuum pro pleno«.²³

1. listopada unajmio je Marin Nikole de Ragnina patrona barke pedotine (patrono navis barche pedotine) nosivosti oko 4 kara da ukrca u Senju ili Ledenicama daske, vočke, lantine i jarbole i doveze u Dubrovnik. Prijevoz će platiti 15 dukata.²⁴

5. listopada isti Marin Ragnina ugovorio je prijevoz soli gripom, čiji je patron bio Jakob Marović Rusić iz Cavtata, u Senj u uvalu Ledenice. Tu će iskrcati sol, a ukrcati različite vrste drva.²⁵

Godine 1512. tuži dana 24. studenog Stjepan Vukosav Vukčić zvan Puzani Božićka Radmi-lovića iz Kupara. Stjepan je platio Božićku prošle godine da ga preveze svojim gripom na sajam u Bakarac (Bacharac pro nundinis). Vlasnik broda dovezao ga je do Senja i tu iskrcao Stjepanovu robu, a nije ukrcao drva, nego tuđu robu.²⁶

17. Mobilia 23, 110'

18. DC 102, 97. – Poništen je 6. svibnja 1511.

19. ACm 30, 192

20. DN 89, 22

21. DN 89, 79

22. ACm 30, 257

23. DC 103, 32

24. »ad onerandum lignamina infrascripta, videlicet, tabullas trecentas et tres malos et septem pecias antenarum et tres pecias ventaminum«

– DN 89, 145'

25. DN 89, 146'-147

26. Mobilia 25, 150 verso

Slijedeće godine 1513. promet je bio nešto življi. 29. siječnja Jakov Jurjev, izrađivač vesela, unajmio je Nikolu Rokijevića, koji je bio patron gripa u vlasništvu Nikole Baptista de Luca, da idu zajedno u Senj i do Bakra, ukrcaju na Jakovljević račun drva i dovezu u Dubrovnik. Patron će smjeti dovesti na brodu za sebe duge za bačve i dvije debele daske madijere za brod od krme do prove (ducatum unum de circulis pro baribus et duo madeira de puppi ad provam). Prijevoz će koštati 7 dukata.²⁷

6. srpnja po naredbi dubrovačkog kneza sekvestrirano je u Dubrovniku 400 dasaka iz Senja (tabulas 400 de Senia), jer se nisu riješila pitanja vlasnika.²⁸

2. kolovoza spomenuti Jakov veslar unajmio je grip patrona Pavla Miloušića iz Slanog, novosti 8 kara, da u Senju ukrca sve što mu Jakov preda (quidquid sibi consignabit dictus Jacobus). Patron će smjeti na svoj račun prevesti jedan jarbol i 4 vesla (nauli arborem et quattuor remos). Naulum je 7 dukata.²⁹

25. kolovoza upisana je jedna potvrda isplaćenog prijevoza (naulum) u visini 25 dukata za drvo prevezeno jednom saketom (sagittia) iz Senja u Dubrovnik.³⁰

U godini 1514, 31. siječnja, dubrovački knez javlja vlastima u Hydruntu (Otrantu) da je u Dubrovniku umro njihov građanin Teodor Massaratii. Ostavio je u Dubrovniku šest peča željeza koje je dovezao iz Senja (sex petiis ferri. . . portatis ex Segna) saketom (cum sagittia) patrona Ivana Rajkovića. Moli da se pošalje opunomoćenik koji će to urediti.³¹

15. prosinca dubrovačka vlada naručuje u Senju debele daske (madijere) i tri milijara željeza u vrijednosti 80 zlatnih dukata.³²

Zbog takve uzajamne trgovine uvoza-izvoza trebale su se rješavati i pojave koje prate te aktivnosti. 8. srpnja 1510. Nikola Damjanov de Georgio pokreće pitanje ostavštine svoga sina Marina, koji je umro u Senju. Radilo se o 149 dukata koji su bili u rukama senjskog suca Mateja a Bobusa, zatim u gipsu (?) (in cesinis) i drugoj turskoj robi vrijednoj oko 50 dukata, zatim o dugu Naghembritia, senjskog kaštelana za jednog konja vrijednog 40 dukata i drugim potraživajima u iznosu 110 dukata.³³

5. studenog 1513. odlaze se u Vijeću umoljenih isplata duga Franje Skafića iz Raba, koji boravi u Senju, da smije slobodno doći u Dubrovnik za jednu godinu.³⁴

Sva ta razgranatost trgovačkih poslova zahtijevala je i uspostavu konzulata i konzula. Još 1491. osniva se konzulat u Senju.³⁵ U ovo vrijeme imenovan je 7. listopada 1513. za dubrovačkog konzula Senjanin Matej a Bobus.³⁶

Zaključujući nizanje podataka o trgovačkim odnosima i robi koja se razmjenjuje odnosno prodaje-kupuje, izvozi-uvozi možemo utvrditi: Dubrovčani izvoze – prodaju ili preprodavaju u Senju: vino, željezariju (maljeve), suho grožđe, ovnujske i druge kože, vunu, svilu, rupce, sol, žito, konje. Uvoze – kupuju, nabavljaju daske različitih veličina i namjena, različite vrste drva i drvne izradvine: vesla, debele daske (madijere), lantine, duge za bačve, jarbole, brodove zatim vočke, željezo, gips (sadru), pojaseve. U trgovinu drvom uključuju se i sami Senjani.

27. DN 90, 164'

28. DC 104, 126

29. DN 91, 35'

30. DN 91, 44

31. DC 104, 241

32. «Captum fuit de dando libertatem officialibus deputatis ad faciendum fustam et brigantinum, quos possunt mittere Segnam pro maderis et pro tribus miliaribus ferri et de faciendo illis poliza de ducatis auri octoginta pro dictis maderis et tribus miliaribus ferri» – ACm 32, 19

33. DN 88, 166'

34. Consilium rogatorum 32, 288 – O Rabljanima i Dubrovčanima usp. B. Hrabak, Kontakti Rabljana s Dubrovčanima i Kotoranima od XIII. do XVI. stoljeća. Rapski zbornik JAZU, Zagreb, 1987, 219-224.

35. I. Mitić, Konzulati i konzularna služba starog Dubrovnika, Dubrovnik, 1973, 37.

36. «Prima pars est de creando consulem civium mercatorum Segne spectabilem virum dominum Matheum a Bobus, quondam iudicis Gregorii de Segna, cum preheminentis et prerogativis consuetis ad beneplacitum domini nostri. Per XXXII. contra X». – Consilium rogatorum 32, 279.

Drvo se izvozi u Italiju, Siciliju, Sardiniju i drugdje. Senj je ne samo značajna jadranska nego i sredozemna luka, jedan od faktora u mediteranskoj trgovini, Dubrovčani imaju svoj konzulat u Senju.

Osim trgovačkih između Senja i Dubrovnika postoje i druge veze.

Od godine 1504. do 1511. bio je »Andrijaš Bot iz Bajne Dalmacije Hrvacke i slovinski ban i kapetan senjski« iz plemena Czorna.³⁷ On je, u ime hrvatsko-ugarskog kralja Vladislava tražio, uz ostalo, da mu Dubrovčani pošalju pšenice. Vlada se 4. ožujka 1510. ispričava da mu ga ne može poslati. Što se tiče neke molbe kralja Vladislava, o njoj se raspravljalo i na nju odgovorilo 9. travnja. Ne zna se o čemu se radilo.³⁸ Kasnije 12. svibnja Vijeće umoljenih šalje svoje poklissare brodom u Skradin, a po potrebi da se ide i do hrvatskog bana (Bota) s molbom da se oslobode neki dječaci i djevojčice, dubrovački podanici koji su ugrabljeni u Malostonskom zaljevu u mjestu Topola u Dubrovačkom primorju 7. svibnja i bila je nanijeta šteta Dubrovčanima.³⁹

U idućem mjesecu 11, 18. i 19. lipnja dubrovačko Vijeće umoljenih odlučuje da se Andriji Botu kao hrvatskom banu i senjskom kapetanu pošalje 1000 dukata. Ujedno je odobreno čitanje pisma u kojem će se odgovoriti kralju na neka njegova traženja.⁴⁰ Ban Andrija potvrdio je 15. kolovoza primitak 1000 dukata. Uza to dodaje da kralj Vladislav hitno traži još 1500 dukata. Novac će se upotrijebiti da se poprave pogranične utvrde. Ukoliko novac ne stigne, utvrde bi mogle stradati. Taj novac neka predadu njegovu pouzdaniku Mihajlu Ozdadiju. Ban uvjerava Dubrovčane da će se brinuti za dobro svih Dubrovčana, posebice trgovaca. Predlaže da se njegovu pouzdaniku, dok nosi novac, dodijeli odgovarajuća pratnja. Potpisao se: »Ex Senia, die XVa mer.sis augusti 1510. Andreas Both de Bayna regnorum Dalmacie, Croacie et Slavonie banus, capitaneusque Segnensis etc.«⁴¹ Na ovo traženje Vijeće umoljenih odlučilo je banu odgovoriti 27. kolovoza. Naložilo je knezu i Malom vijeću da sastave odgovor. Njegova pouzdanika Mihajla Ozdadija nagradila je s 10 dukata.⁴²

U međuvremenu je kraj Vladislav 26. kolovoza poslao u Dubrovnik svog pouzdanika i savjetnika Alberta Lonjajia (Lonyay), koji je i senjski kapetan (capitaneum nostrum Segnensem). Ovaj će im sve objasniti u svezi s iznimnim neprilikama (certa et ardua nostra negotia). Moli Dubrovčane da to ozbiljno shvate i da ne sumnjaju u njegovu kraljevsku vjernost.⁴³ Izgleda da se radilo o isplati danka. Naime, 22. listopada 1510. Vijeće umoljenih zaključuje da se kralju Vladislavu isplati zaostali danak u visini 3000 zlatnih dukata (danak je iznosio 500 dukata godišnje prema ugovoru iz 1358) s time da su Dubrovčani ispunili svoje obveze u tom pogledu do ožujka iduće godine, 1511. Kraljeva pouzdanika nagradit će sa 100 dukata i 2 peče svile bolje kvalitete. Knez će još odlučiti da se tom pouzdaniku stavi na raspolaganje brod do Senja s posadom, slatkišima, začинима i drugim potrepštinama. Idućeg dana, 23. listopada, kraljev pouzdanik Albert Lonyay napisao je priznanicu na 3000 dukata primljenih od dubrovačkih blagajnika, a po naređenju kneza i Malog vijeća, u ime dužnog danka za proteklih 6 godina. Kasnije je 1514. dubrovačka vlada isplatila daljih 1500 dukata u ime danka za razdoblje od 1511. do 1514. preko kraljeva blagajnika i hrvatskog bana Petra Berislavića.⁴⁴

Drugom zgodom, 18. svibnja 1513, Dubrovčani su bili odlučili staviti na raspolaganje brod dvoveslarku (biremen) da se prebaci iz Ancone u Senj ostrogonski kardinal Toma, koji je i du-

37. O njemu usp. K. Nemeth, Bot od Bajne, Andrija (Andreas Both de Bayna. *Hrvatski biografski leksikon 2*, Zagreb, 1989, 210-211.

38. J. Gelcich - L. Thallocsy, *Diplomatium relationum Reipublicae Ragusanae cum regno Hungariae*, Budapest, 1887, 833. - *Ovezama Dubrovnika i Ugarske* usp. D. Dinić-Knežević, *Dubrovnik i Ugarska u srednjem veku*, Novi Sad, 1986.

39. *Ib.* 833.

40. *Ib.* 833.

41. J. Radonić, *Dubrovačka akta i povelje*. Knj. II, sv. 1, SANU, Beograd, 1935, 104-105.

42. Gelcich-Thallocsy, n. dj. 833-834.

43. Radonić, n. dj. 105-106.

44. Gelcich-Thallocsy, n. dj. 834. - Radonić, n. dj. 107-108, 117.

Sl. 90. – Isus na križu, minijatura iz glagoljskog Misala u Vrbniku koji je napisao Toma arhidakon Senjski, 1456.

brovački zaštitnik (protektor). Taj je zaključak kasnije brisan s time da se kardinalu uljudno ispričaju.⁴⁵

Dubrovačani nisu držali stalnu vojsku, nego su regrutirali plaćenike-brabante (drabante) uglavnom iz Hrvatske. Jednako tome uzdržavali su i topnike (bombardarius). Topnici su, uz vladino dopuštenje, pratili i dubrovačke trgovačke brodove i štitili ih od gusara. U ovom vremenu spominje se Petar iz Senja, topnik. Pratio je 14. veljače, 10. ožujka i 21. listopada 1512. brodove dubrovačkih trgovaca na putu u Italiju, Livorno i Siciliju. Za to vrijeme nije primao općinsku plaću.⁴⁶

45. Gelcich-Thallosy, n. dj. 837.

46. Consilium rogorum 32, 90', 97', 166. – Navodim primjer od 10. III. »Prima pars est de concendendo Johanni filio Bartholichi patrono navis iture ad Livornum magistrum Petrum de Segna bombardarium nostrum non livrando salarium comunis nostri quousque dictus magister Petrus stabit in viagio«. – Consilium rogorum 32, 97' – O dubrovačkoj artiljeriji općenito us. L. Beritić, Dubrovačka artiljerija, P. I. Vojni muzej knj. II, Beograd, 1960. – D. Petrović, Dubrovačko oružje u XIV veku, Beograd, 1976.

Zaključno možemo reći:

U ovom razdoblju odražava se sva raznolikost veza između Dubrovnika i Senja. Trajale su stoljećima s obzirom na ulogu i značenje Senja kao luke kojoj je gravitiralo Pounje, Posavlje, Podunavlje i srednja Evropa.

Premda smo prikazali samo četvorogodišnji isječak vremena, u njemu je zgusnuto uglavnom sve ono što je Dubrovnik tradicionalno izvezio-prodavao u Senju i što je tamo kupovao-uvozio, odnosno preprodavao.

Isto tako očito je da je Senj bio tranzitna luka dubrovačke diplomatske pošte, dubrovačkih poklisara prema Hrvatskoj, Ugarskoj i srednjoj Evropi, na isti način iz srednje Evrope prema Dubrovniku. Pri tome, hrvatski banovi i senjski kapetani bili su posrednici u službi zajedničkog kralja.

Senj je bio i tranzitna luka preko koje su kolale vijesti, ljudi i roba ne samo iz Italije nego iz čitavog Sredozemlja prema srednjoj Evropi. Poželjno je da se ta međunarodna dimenzija Senja (često uz posredovanje Dubrovnika) dalje proučava i produbljuje.

Je li hvarska buna utjecala na protok robe i ljudi između Dubrovnika i Senja? Prema sačuvanim i proučenim službenim dokumentima promet i komunikacije između Senja i Dubrovnika tekli su redovito bez zapreka ili ometanja.

I RAPPORTI TRA SEGNA E RAGUSA NEL PERIODO DELLA INSURREZIONE DI LÉSINA (1510-1514)

Riassunto .

L'autore ha constatato che tra Segna e Ragusa si svolgevano i rapporti mercantili regolari.

Ragusa esporta a Segna: le ferramenta, le uva passa acquistate dalla Grecia, i montoni e altre sorti della pelle, la lana, la seta, la teleria, il sale e il grano.

Da Segna i Ragusei importano: una grande quantità di asse di varia grandezza e di varia destinazione, varie sorti di legna e vari oggetti di legno, il vino, i remi, le madieri, le antenne, la alberatura, le doghe delle botti i bastimenti e la frutta. Poi il ferro, il gesso e le cinture.

Attraverso Segna si collegano le regioni del basso corso dei fiumi Sava, Dunav e Una (Posavlje, Podunavlje e Pounje) con il Mediterraneo. Oltre ai rapporti commerciali Segna rappresenta per Ragusa un porto di transito attraverso il quale circola la posta diplomatica verso la Croazia e l'Ungheria. Ugualmente i diplomati degli stati dell'Europa centrale viaggiano verso Ragusa e viceversa. I bani (governatori) di Croazia e i capitani di Segna sono spesso i mediatori tra la corte croato-ungara e il governo raguseo.

La insurrezione di Lésina e le operazioni di guerra intorno a Lésina non hanno avuto nessuna influenza sull'interruzione o sull'attenuamento dei rapporti tra Segna e Ragusa.